

GWG bijeenkomst 2014 in Morelia

Tekst: Kees de Jong

Foto's: Kees de Jong & Christian Reusch

Het zou een bijzondere reis worden naar Mexico. Ik was niet van plan om vissen te vangen en mee naar huis te nemen. Deze keer zou het toch min of meer een “normale” vakantie worden. Natuurlijk nog wel één die in het teken van de vissen en dan vooral de goodeïden stond, maar dan toch anders.

Het hoofddoel van mijn reis was het tweedaagse IVe internationale congres over levendbarende vissen en de aansluitend gehouden bijeenkomst van de Goodeid Working Group (GWG) in Morelia. In 2013 was deze bijeenkomst in Asperen en werd door Poecilia Nederland georganiseerd. Verder had ik tijd om van Mexico te genieten.

De reis heb ik samen met Ulrike Korte, Christian Reusch en Liliana Rio Cardoso gemaakt. Thuis hadden we globale plannen gemaakt voor de dagen die niet in beslag werden genomen door de congressen en de activiteiten vanuit de GWG. Naast rondkijken in Mexico bezochten we een aantal goodeïden biotopen in de buurt van Morelia.

De dag na aankomst in Mexico Stad (29 november 2014) besloten we eerst een bezoek te brengen aan het nieuw ontdekte biotoop van *Girardinichthys viviparus* (DE JONG, 2014) in het Alameda Oriente park. Dit park ligt vanuit ons hotel gezien aan de andere kant van het vliegveld. Na een rit met de metro naar de halte Pantitlan waren we van plan het

laatste stuk te lopen, maar al snel bleek dat we de schaal van de kaart niet goed hadden ingeschat. Hierop besloten we toch maar een busje te charteren dat ons bij het park bracht. In het park is het meertje met de gezochte goodeïde. Een agent wees ons er op dat we een toegangskaartje moesten hebben om foto's te mogen maken. Bij de ingang werd verteld dat dit toch niet nodig is. Nadat we zo'n tien minuten in het op (dag)recreatie ingerichte park hadden gelopen, kwamen we bij een met hekken omgeven meertje. Op het groene water lag een groot aantal voor de verhuur geschikte roeiboten. Door de aanwezigheid van het hek konden we niet zelf vaststellen of *G. viviparus* hier ook aanwezig is. In het water rondom het meertje troffen we geen vissen aan. Wachten totdat de bootverhuur zou starten en wij een poging konden doen om de aanwezigheid van de goodeïde vast te stellen, duurde ons te lang. Nadat we een aantal foto's hadden gemaakt gingen we naar het antropologisch museum in het Chapaltupec Park. Overigens ook een plaats waar *G. viviparus* voorkomt (DE JONG, 2013a).

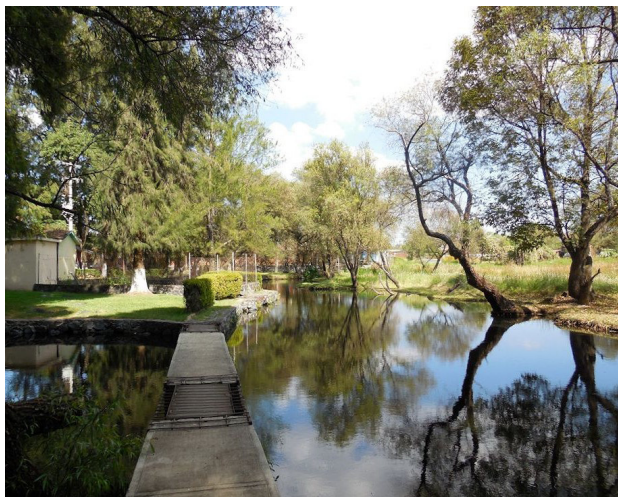
Bij aankomst in Morelia op 30 november werden we op het busstation door Omar Dominguez Dominguez opgepikt. Namens Poecilia Nederland kon ik hem meteen de grote partij plastic buisjes geven die door de universiteit wordt gebruikt om DNA materiaal van vissen te geven. De bijdrage van Poecilia Nederland was €322,- waarvoor ik 4.000 van de afsluitbare buisjes had gekocht. Namens de universiteit van Morelia bedankte Omar Poecilia Nederland voor de bijdrage.

Een fraaie schoongemaakte Allophorus robustus

De volgende dag haalde Francisco Martinez ons met de auto van de universiteit op om naar het Zacapumeer te gaan. Onderweg stopten we in Quiroga om de markt te bekijken. Hier troffen we een aantal gedroogde goodeïden aan, waarvan met name de fraai schoongemaakte

Allophorus robustus onze aandacht had (tot grote verbazing van de verkoper). Nadat we op de fraaie binnenplaats van een restaurant koffie hadden gedronken vervolgden we onze reis. We stopten bij La Angostura, een recreatiegebied van waaruit het Zacapumeer eenvoudig te bereiken is. Bij de ingang was de vijver met de grote karpers nog steeds aanwezig. Sinds 2000 was er niet veel veranderd.

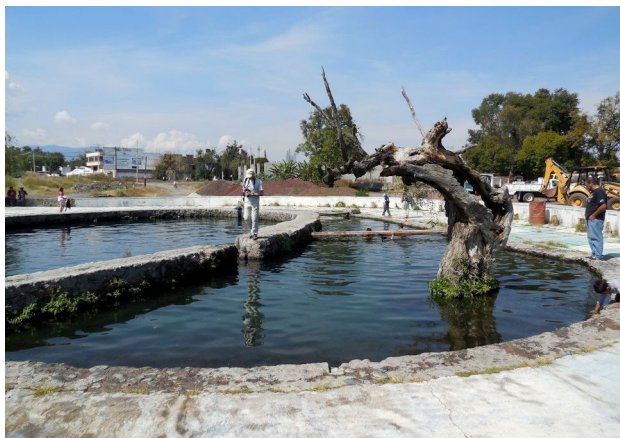
Van boven naar beneden:
Zacapu La Angostura
Skiffia lermiae, mannetje
Skiffia lermiae, vrouwtje

Een zijarm van het meer bevatte nog steeds prachtig helder water en in het zonnetje konden we grote groepen goodeïden tussen de aanwezige rotsen en planten zien zwemmen. Grote groepen *Skiffia lermiae* waren bezig de stenen af te grazen en her en der zagen we halfwas exemplaren van *Goodea atripinnis*. Hoewel *Skiffia lermiae* in het aquarium vaak een kleurloos grijs visje lijkt te zijn, zien ze er in de natuur aantrekkelijker uit. De populatie van Zacapu is al lange tijd bekend om haar gouden kleur en werd in het begin dan ook wel als een aparte soort gezien. Heel veel goudgekleurde vissen vingen we niet. De vrouwtjes bleken variabel in tekening. De hoeveelheid zwarte tekening verschilde per individu. De mannetjes hebben, als ze in de paarstemming zijn, een donkere kop en kunnen dan een blauwgroene tekening op het lichaam hebben.

Het geheel nodigde enorm uit om het sleepnet en de andere netten eens te proberen en het duurde dan ook niet lang voordat we allemaal druk waren met vissen. Christiaan en

Zoogoneticus quitzeoensis uit het Zacapu meer.

De bron Maravatio

ik trokken onze waadbroeken aan en gingen met het sleepnet het water in. Ulrike en Liliana gingen met de handnetten achter de duidelijk zichtbare vissen aan. Het sleepnet haalden we bij de oever omhoog. Al snel vingen we de goede-ïden *Allotoca zacapuensis*, *Zoogoneticus quitzeoensis*, *Girardinichthys ireneae* en de levendbarende tandkarper *Poeciliopsis infans*. Deze soorten kwamen in grote aantallen voor en we hadden al snel een flink aantal in onze emmer. Vlak bij de oever was de bodem modderig en mede door de aanwezige rotsen was het lopen niet eenvoudig. Een wat onhandige struikelpartij zorgde er voor dat ik in mijn waadbroek een grote hoeveelheid water schepte.

Na afloop konden we inventariseren wat we verder nog gevangen

hadden en kwamen tot de ontdekking dat we (ook in het meer voorkomende) *Xenotoca variata* deze keer niet hadden gevangen.

Een aantal vissen namen we levend mee voor de universiteit. Helaas bleek *Skiffia lermæ* moeilijk te vervoeren, ze zijn erg kwetsbaar en stierven tijdens het vervoer.

De tijd tot 2 november besteedden we onder andere aan rondkijken, een uitgebreid diner bij Omar thuis en een bezoek aan La Mintzita. Op die dag besloten we naar Maravatio te gaan om vast te stellen hoe het met de populatie van *Girardinichthys multiradiatus* is gesteld. Op het eerste gezicht ziet de bron er nog hetzelfde uit als bij eerdere bezoeken in

2002 en 2009. Rondom de helft van de diepe bron is een ondiep deel met betonnen bodem en vanuit de bron stroomt het water onder de weg door. Het leek alsof de bron nu geheel van een betonnen wand was voorzien. In het heldere water zagen we grote groepen *Goodea atripinnis* en *Pseudoxiphophorus bimaculatus* zwemmen.

Terwijl Christian Reusch snorkelend onderwaterfoto's ging maken, pakten de meegekomen Fransman Yves Pirou en ik het sleepnet.

Herdenkingsmonument

Net als in eerdere jaren verwachtte ik in het ondiepe deel eenvoudig een aantal *Girardinichthys multiradiatus* te vangen. Na de verbazing kwam de ergernis, we vonden niet één exemplaar van deze soort in ons net.

Grote hoeveelheden *G. atripinnis* en *P. bimaculatus* werden aangevuld met guppen en een enkele molly (*Poecilia cf mexicana*). Ook de eerder nog aangetroffen *Notropis marhabatiensis* vingen we niet. Zelfs in de uitloop van de bron onder de weg vingen we geen enkele *Girardinichthys*. Erg treurig, want Maravatio was jarenlang de meest eenvoudig te bereiken populatie van deze soort. Christian vertelde dat hij tijdens het snorkelen enkele exemplaren in het diepere deel had zien rondzwemmen. De populatie lijkt zo goed als verdwenen en het belang om deze populatie in het aquarium te houden is dan ook extra belangrijk geworden.

Ook de *Goodea* uit deze bron wordt in het aquarium gehouden. Deze populatie is iets kleiner dan andere populaties en heeft op jonge leeftijd een wat gemarmerde tekening. Hierdoor is het een fraaiere vorm van deze soort. Verzorging en kweek van deze populatie is eenvoudig. Bij voldoende schuilplaatsen kan de soort in een groep worden gekweekt.

Internationaal symposium in Morelia

Op 3 en 4 november vond het vierde internationale symposium over levendbarende vissen in Morelia plaats. Er was een prachtige locatie voor de lezingen gevonden. Het historische gebouw had een auditorium waar de presentaties werden gehouden, op de binnenplaats konden de

Girardinichthys multiradiatus Maravatio
(foto uit Le Vivipare)

pauzes worden doorgebracht en de heerlijke lunch met Mexicaanse gerechten kregen we in een nabijgelegen hotel. Opvallend was het monument dat in het kader van het in Mexico uitgebreide gevierde Allerheiligen in het pand was ingericht. Hierop waren foto's van een aantal uitgestorven vissoorten, waaronder *Zoogoneticus tequila* en foto's van overledenen die zich tijdens hun leven hadden ingespannen voor het beschermen van bedreigde vissen. Ook

een foto van Ivan Dibble was op het monument geplaatst. Voor mij een prettige gedachte dat zijn inspanningen op dit vlak ook op die plek nog worden herdacht.

Het waren twee zeer interessante dagen met een groot aantal lezingen waarin een overzicht werd gegeven van het wetenschappelijk onderzoek naar levendbarende vissen. Op 5 november vond de gecombineerde bijeenkomst van de Goodeïden werkgroep Europa en Noord Amerika plaats. Zowel het symposium over levendbarende vissen als de meer specifieke bijeenkomst over goodeïden trokken veel bezoekers en rondom de symposia werden veel contacten gelegd en uitgediept. Een link vanuit de wetenschap naar de hobby werd regelmatig gelegd.

Opmerkelijk was het beroep dat door hen werd gedaan om ook de parasieten die op levendbarenden voorkomen in het aquarium te houden. Ik kan me best voorstellen dat het biologisch interessant is om vast te stellen dat sommige parasieten op slechts één vissoort leven, maar om ze te houden voor mijn hobby gaat mij te ver. Het is de bedoeling dat de lezingen van dit symposium net al de vorige (in *Viviparous Fishes & Viviparous Fishes II*) in een boek worden gebundeld. Daarmee wordt iedereen in de gelegenheid gesteld om het nog eens na te lezen.

Op de bijeenkomst van de GWG op 5 november werd een aantal lezingen gehouden. De eerste lezing was van Carmen del Rocio Pedraza Marrón en ging over de verspreiding van de goodeïden en andere vissen in met name centraal Mexico. Naast inzicht in het teruglopen van het aantal vindplaatsen werd ook inzicht gegeven in de oorzaken daarvan.

De tweede lezing was van John Lyons en ging over de rol die leden van de GWG kunnen spelen bij het in stand houden en verzorgen in het aquarium van sterk bedreigde soorten. John Lyons gaf aan dat weten-

schappers onder een kleine populatie een groep van 50 tot 100 paartjes verstaan en dat dit vaak veel meer is dan een aquariaan thuis kan houden. Het is dan ook beter om een soort in meerdere aquaria te houden en zoveel mogelijk vissen van dezelfde locatie met andere leden uit te wisselen. Een ander belangrijk aspect betreft het apart of samen houden van de vele populaties die we ondertussen in de hobby hebben. Moeten we soms samenvoegen zodat we ook inteelt beter tegen kunnen gaan? Op basis van een DNA onderzoek, morfologie en geografie wordt op dit moment gewerkt aan een overzicht.

Hieruit kan worden afgeleid welke populaties gescheiden moeten worden houden en welke samen kunnen worden gevoegd. De Engelse term voor het onderscheiden van populaties binnen een soort luidt “Evolutionarily Significant Unit” (ESU). Op dit moment wordt gewerkt aan de lijst met per soort goedeïde het aantal ESU’s. Sommige soorten hebben één ESU en daarvan mogen alle populaties worden samengevoegd. Voor andere soorten geldt dit niet en mogen alleen bepaalde populaties worden samengevoegd. Dit is belangrijke informatie die op het moment van publicatie ook binnen Poecilia Nederland wordt verspreid.

De derde lezing was optimistischer van toon. Omar Domínguez Domínguez gaf een lezing over het herintroduceren van *Zoogoneticus tequila* in de natuur. Dankzij Ivan Dibble wordt deze soort al jarenlang in het laboratorium van de universiteit van Morelia gehouden en gekweekt. De laatste jaren ook met succes in een aantal vijvers, waarbij sprake is van een seminatuurlijke omgeving met predatoren. In de buurt van het oorspronkelijke leefgebied, de Río Teuchitlán, is een locatie gevonden waar re introductie mogelijk zou moeten zijn. Het uitwerken van het terugzetten kost veel tijd. Het is de bedoeling dat over drie jaar de soort weer in het wild wordt uitgezet. Het herintroduceren van uitgestorven soorten is een wens van alle betrokkenen.

Daarna gaf ik een lezing over het kweken van goedeïden.

De lezing van Juan Miguel Artigas Azas was inhoudelijk prima en voorzien van schitterende foto’s. Helaas was de strekking somber. Veel populaties van *Characodon* zijn uitgestorven of staan op het punt om te verdwijnen. Het houden van deze vissen in het aquarium is dan ook cruciaal voor het voortbestaan. De inzichten van Juan Miguel Artigas Azas over het aantal soorten in het genus *Characodon* stemmen tot nadenken. Naar zijn idee bestaat het genus uit twee soorten: *C. lateralis* en *C. garmani*. Voor wie dit allemaal nog eens wil nalezen verwijs ik graag naar het uitstekende artikel in de DATZ (ARTIGAS AZAS 2014).

Aan het eind van de dag gaf Arcadio Valdés González presentaties over de activiteiten bij UANL (Autonomous University of the State of Nuevo Leon) in San Nicolás de los Garza in de Mexicaanse staat Nuevo León. Naast veel met uitsterven bedreigde killi’s worden hier ook

Beroemde aquaduct van Morelia

Nog een rondleiding

Aan het einde van deze dag kregen de aanwezigen nog een rondleiding in het laboratorium van de universiteit. Konden we ook nog even wat levende vissen bekijken. Met name de prachtige *Girardinichthys viviparus* vielen op. Omar had uit de vissen die we in 2013 in Tecocomulco hadden gevangen een prachtige groep op weten te bouwen. Hij hield het grootste deel van de vissen buiten en slechts een klein deel in het aquarium. De mannetjes van deze groep waren allemaal pikzwart en maakten een vitale indruk. Ze zagen er allemaal veel beter uit dan de vissen van deze populatie die ik thuis nog rond had zwemmen.

De volgende dag gingen veel GWG leden met een bus van de universiteit naar La Mintzita en Rancho el Molino om goodeïden in hun natuurlijk leefgebied te bekijken. Er konden ook nog vissen gevangen worden, wat een aantal reisgenoten deden. Zelf had ik geen vissen op mijn verlanglijstjes staan en hoefde alleen maar hand- en spandiensten te verlenen. Het diner werd die avond in Zirahuen genuttigd. Een pittoreske locatie met een restaurant op palen aan de oever van een meer.

De voorlaatste dag van de reis hebben we besteed aan rondwandelen in Morelia, waarbij een bezoek aan het beroemde aquaduct natuurlijk niet ontbrak en aan het kopen van souvenirs ook de nodige tijd werd besteed. De reis naar het vliegveld kostte ook een dag. Nadat we bij de universiteit nog wat vissen voor thuis hadden gevangen, namen we om 12.15 uur de luxe bus vanuit Morelia naar Mexico Stad. Na gegeten te hebben op het vliegveld konden we zonder problemen in het vliegtuig stappen en na een vlucht van zo'n 10 uur kwamen we in Amsterdam aan.

goodeïden en levendbarende tandkarpers gehouden. Aan de uit de omgeving afkomstige noordelijke platy's, zoals *Xiphophorus couchianus* en de nog te beschrijven soort *Xiphophorus sp 'regio'*, wordt veel aandacht geschonken. Ook dit project werd vanuit de door Ivan Dibble georganiseerde HALCP financieel ondersteund. De laatste jaren had ik er niet veel meer over gehoord. Ik was onder de indruk van het enthousiasme en de presentatie van Arcadio Valdés González.

Terugkijkend een interessante en zeer geslaagde reis. Het plan om minder biotopen te bezoeken en het feit dat ik mezelf er niet toe verplicht had om levende vissen mee te nemen, zorgde voor een ontspannen reis. Ook nu heb ik weer veel hulp gehad van studenten en medewerkers van de universiteit. Met name Omar Dominguez Dominguez en de altijd goedgehumeurde Francisco Martinez die een aantal dagen onze gids en steun en toeverlaat was. Mijn reisgenoten Ulrike Korte, Christian Reusch en Liliana Rio Cardoso wil ik bedanken voor het prettige gezelschap.

Literatuur

- J.M. ARTIGAS AZAS (2014): *Characodon Habitate* 2013 - eine Bestandsaufnahme. DATZ (8): 16-30
- K. DE JONG (2013a): Mexico 2013 Op zoek naar *Girardinichthys viviparus* (BUSTAMANTE, 1837) Deel1. Poecilia Nieuws (2): 14-19
- K. DE JONG (2013b): Mexico 2013 deel 2: rondom Morelia. Poecilia Nieuws (3): 8-13
- K. DE JONG (2014a): Nogmaals een nieuwe locatie van *Girardinichthys viviparus*. Poecilia Nieuws (1): 30-32
- K. DE JONG (2014b): Mexico 2013, deel 3 Van Morelia naar Barra de Navidad en weer terug (1). Poecilia Nieuws (1): 11-17
- K. DE JONG (2014c): Mexico 2013, deel 4 en slot Van Morelia naar Barra de Navidad en terug (2). Poecilia Nieuws (2): 22-27
-

De dwegtkandkarper

**Een uitgave over *Heterandria formosa*
geschreven door Michael Kemkes**

Tekst: Fred Poeser

Een vreemd gevoel van trots maakt zich meester over mij wanneer ik plaats neem in een geriefelijke fauteuil in de Bibliotheek van Amsterdam. In mijn hand heb ik een pocketformaat boek, met een prachtig visje op de voorplaat dat een jong werpt. Mooi. Het is een 200-pagina's tellend boek over een van de kleinste visjes ter wereld, *Heterandria formosa*. De zon schijnt in duizenden vlakjes op de grachten voor mij wanneer ik geniet van het panorama. Een prima omgeving om een mooi boek te lezen!

Mijn eerste reactie, jaren geleden, was zeer gereserveerd, toen Michael mij vertelde dat hij een monografie ging schrijven over *Heterandria formosa*. Ik kon het niet geloven.